

Kirjallisen muutoksenhakukelpoisen päätöksen antaminen ja tiedoksianto

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille osoittamassaan 18.11.2020 päivätyssä kirjoituksessa arvostellut kaupungin sosiaaliviranomaisten menettelyä alaikäisen tyttärensä asiassa. Kantelija on arvostellut kaupungin hyvinvointilautakunnan yksilöasiainjaoston toimintatapaa, jossa asian esittelijänä ja valmistelijana toimivat samat henkilöt, jotka ovat osallistuneet asian hoitamiseen ja päätöksentekoon ennen asian tuomista jaoston käsittelyyn.

Kantelijan mukaan päätös hänen tyttärensä asiassa oli lähetetty ainoastaan tyttärelle eikä lainkaan hänelle vanhempana ja huoltajana. Kantelijan pyynnöistä huolimatta kirjallista valituskelpoista päätöstä ei ollut hänelle toimitettu. Kantelija on arvostellut sitä, että 20.4.2020 tehtyä asiakassuunnitelmaa ei ollut suostuttu päivittämään olosuhteiden äkillisen muutoksen jälkeen. Lisäksi kantelija on pitänyt moitittavana sitä, että kaupungin lastensuojelu oli jättänyt erityisen tuen tarpeiseksi toteamansa alaikäisen vaille hänen akuutisti tuolloin tarvitsemiaan tukitoimia.

SELVITYS

Kaupungin hyvinvointipalvelujen sosiaalijohtaja ja lastensuojelun erityisasiantuntija ovat antaneet 12.4.2021 päivätyn lausunnon, jonka liitteenä ovat palveluesimiehen ja sosiaalityöntekijän 31.3.2021 päivätty selvitys sekä palveluesimiehen 23.3.2021 päivätty selvitys asiakirjoineen.

Lausunto ja selvitykset liitteineen toimitetaan kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

Selvitysten mukaan kantelijan vuoden 2020 huhtikuussa 17 vuotta täyttäneelle tyttärelle oli laadittu palvelutarpeen arviointi lastensuojelun alkuarviointiimissä ja hänelle oli päädytty aloittamaan lastensuojelun avohuollon asiakkuus 20.4.2020. Lapsi oli asunut isänsä luona, mutta muuttanut huhtikuussa 2020 omaan asuntoon. Muuton vuoksi asiakkuuden siirtopalaveria arviointitiimistä lastensuojeluun oli jouduttu lykkäämään, ja siirtoneuvottelu avohuollon asiakkuuteen ei ollut sittemmin toteutunut, koska kantelijalle ehdotetut ajankohdat eivät olleet sopineet. Kaupungin lausunnon mukaan avohuollon tukitoimien suunnittelu edellyttää asianosaisten osallistumista palvelujen ja tukitoimien suunnitteluun ja järjestämiseen. Palvelutarpeen arvioinnin jälkeen lapsen olosuhteissa oli tapahtunut muutos ja tukitoimien tarve oli mahdollisesti muuttunut. Asiakassuunnitelmaa, jossa olisi suunniteltu avohuollon palvelujen tarvetta ja niiden järjestämistä, ei tapaamisten jäätyä toteutumatta ollut voitu yhdessä laatia.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä oli ollut yhteydessä kanteliijaan puhelimitse 11.6.2020, jolloin kantelija oli ilmoittanut, että hän ei näe tyttärensä lastensuojelun asiakkuudelle tarvetta. Selvityksissä on todettu, että tyttären muutettua omaan asuntoon äidin tukemana hänen kotinsa olosuhteet ja kokonaistilanne olivat muuttuneet olennaisesti.

Selvitysten mukaan kantelija oli muuttotilanteessa toivonut tyttärensä asumiseen taloudellista tukea. Kantelijan tyttärellä ei ollut oikeutta jälkihuoltoon, joten asia oli käsitelty lastensuojelun taloudellisena tukena. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä oli tehnyt asiasta kielteisen päätöksen 17.6.2020. Päätöstä valmisteltaessa oli huomioitu kokonaisvaltaisesti lapsen avohuollon tarvetta avohuollon tukiasumiseen tai taloudelliseen tukeen vuokranmaksuun. Asiassa oli todettu, ettei lastensuojelullisia perusteita lapsen asumisen tukemiseen ole.

Sosiaalityöntekijä oli lähettänyt 17.6.2020 tekemänsä päätöksen kantelijan tyttärelle tämän oman asunnon osoitteeseen. Selvitysten ja lausunnon mukaan sosiaalityöntekijän olisi pitänyt huomata, että päätös olisi pitänyt lähettää myös kantelijalle, ja asiassa oli tältä osin toimittu virheellisesti.

Kantelija oli saanut tiedon päätöksestä tyttareltaan 24.7.2020. Hän oli lähettänyt 24.7.2020 sähköpostin hyvinvointilautakunnan puheenjohtajalle ja palvelupäällikölle otsikolla ”Päätös olla tarjoamatta [tyttarelleen] jälkihuollon palveluita – Kantelu hyvinvointilautakunnan yksilöasiain jaostolle”, jossa hän tuo esiin tyytymättömyytensä sosiaalityöntekijän 17.6.2020 tekemään kielteiseen päätökseen. Asia oli otettu käsiteltäväksi oikaisuvaatimuksena kyseiseen päätökseen. Kaupungin yksilöasiain jaosto oli käsitellyt asian 27.10.2020 ja pitänyt viranhaltijan päätöksen voimassa.

Lausunnon ja selvityksen mukaan jaostokäsittelyä varten laaditaan lyhyt yhteenveto käsiteltävänä olevasta asiasta. Käytännössä valmistelu tarkoittaa asian taustoittamista esimerkiksi lapsen asiakkuuden osalta ja tietoa päätöksen perusteluista. Asian valmistelijoina olivat toimineet

kaupungin ohjeistuksen mukaisesti sosiaalityöntekijä ja tämän lähiesimies (palveluesimies). Yhteenveto oli toimitettu yksilöasiainjaostossa esittelijänä toimineelle lastensuojelun palvelupäällikölle, joka oli esitellyt asian jaostolle ja laatinut myös päätösesityksen. Palvelupäällikkö ei ole ollut esteellinen toimimaan esittelijänä yksilöasiainjaostossa.

RATKAISU

Oikeusohjeita

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 45 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada kirjallinen päätös sosiaalipalvelujen järjestämisestä. Kiireellisiä toimenpiteitä koskeva asia on käsiteltävä ja päätös tehtävä käytettävissä olevien tietojen perusteella viipymättä siten, ettei asiakkaan oikeus välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muissa kuin kiireellisissä asioissa päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun asia on tullut vireille.

Sosiaalihuoltolain 50 §:ssä säädetään oikaisuvaatimuksesta. Pykälän mukaan 45 §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua kunnalliselta sosiaalihuollosta vastaavalta toimielimeltä siten kuin hallintolaissa säädetään.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain (434/2003) 14 §:ssä säädetään vajaavaltaisen puhevallasta. Pykälän mukaan vajaavaltaisen puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta. Kahdeksantoista vuotta täyttänyt vajaavaltainen käyttää itse yksin puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.

Hallintolain 43 §:n mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti.

Hallintolain 44 §:n mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi: 1) päätöksen tehnyt

viranomaisen ja päätöksen tekemisen ajankohta, 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu, 3) päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai veloitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu, sekä 4) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Hallintolaissa säädetään hallintopäätöksen tai muun asiakirjan tiedoksiannosta.

Hallintolain 54 §:n mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Hallintolain 56 §:n mukaan tiedoksianto yksityishenkilölle toimitetaan henkilölle itselleen tai tämän lailliselle edustajalle. Jos tiedoksiannon vastaanottajalla ja tämän edustajalla on molemmilla oikeus käyttää asiassa puhevaltaa, tiedoksianto on toimitettava kummallekin erikseen.

Arviointi

Saadun selvityksen mukaan sosiaalityöntekijä oli tehnyt kielteisen päätöksen kantelijan tyttären asumisen tukemista koskevassa asiassa. Sosiaalityöntekijä oli lähettänyt päätöksen 17-vuotiaalle tyttärelle tämän oman asunnon osoitteeseen, mutta päätöstä ei ollut lähetetty tiedoksi kantelijalle lapsen huoltajana. Kaupungin lausunnon mukaan avohuollon tukitoimista tehtävät päätökset tulee toimittaa tiedoksi 12 vuotta täyttäneelle lapselle ja hänen huoltajilleen. Kantelijan asiassa oli tiedoksiannon suhteen toimittu virheellisesti.

Kaupungin lausunnon mukaan sen lastensuojelussa korostetaan tiedoksiannon lainmukaisuuden merkitystä, jotta asianosaisten oikeusturva ja mahdollisuus saattaa viranomaisen tekemä päätös muutoksenhakuelimen tai valitusviranomaisen käsiteltäväksi toteutuu. Kaupungin henkilöstölle oli järjestetty syyskuussa 2020 hyvästä hallinnosta koulutusta, jossa oli käsitelty myös päätösten tiedoksiantoon liittyviä asioita. Kaupungin lastensuojelussa tullaan jatkossakin kiinnittämään huomiota siihen, että toiminta päätösten tiedoksiannoissa on lainmukaista.

Kantelijan mukaan hän ei ollut pyynnöistään huolimatta saanut kirjallista muutoksenhakukelpoista päätöstä tyttärelleen hakemastaan asumisen tuesta. Selvityksistä ja niiden liitteistä ilmenee, että kantelija oli jo muuttotilanteessa huhtikuun lopulla pyytänyt kirjallista päätöstä tyttärensä asumisen tukemisesta. Selvityksen mukaan sosiaalityöntekijä oli vastannut hänelle sähköpostilla 5.5.2020. Kantelija oli 11.6.2020 pyytänyt päätöstä uudelleen vedoten hyvinvointilautakunnan puheenjohtajan kanssa käymäänsä keskusteluun. Tuolloin sosiaalityöntekijälle oli annettu tehtäväksi valmistella päätös, ja se oli tehty 17.6.2020. Koska päätöstä ei ollut lähetetty

kantelijalle tiedoksi, kantelija oli vielä tiedustellut päätöstä sähköpostitse 25.6.2020, mutta asia ei ollut selvinnyt.

Vaatus muutoksenhakukelpoisen ja hallintolain edellyttämällä tavalla perustellun kirjallisen päätöksen antamisesta toteuttaa perustuslaissa säädettyä hyvää hallintoa ja asiakkaan oikeusturvaa. Ratkaisun saaminen kirjallisesti edistää sitä, että päätökseen tyytymättömällä on tosiasialliset edellytykset saada tietoonsa päätöksen perusteet ja että hän voi harkintansa mukaan hakea päätökseen muutosta. Kantelijalle olisi tullut antaa oma-aloitteisesti ja ilman aiheetonta viivytystä kirjallinen muutoksenhakukelpoinen päätös hänen tyttärelleen hakemastaan asumisen tuesta sosiaalihoitolain ja hallintolain mukaisesti.

Edellä mainittujen hallintolain säännösten mukaan sekä kantelijan 17-vuotiaalla lapsella että hänen huoltajallaan on ollut kummallakin erikseen puhevalta asiassa ja oikeus hakea päätökseen oikaisua. Päätös olisi tullut toimittaa tiedoksi kummallekin erikseen. Kantelija oli kertomansa mukaan sattumalta saanut tietää päätöksestä tyttäreltään.

Koska kantelijalle ei ollut annettu tiedoksi hänen tyttärensä asiassa tehtyä päätöstä eikä kantelija tämän vuoksi ollut voinut kirjallisen muutoksenhakukelpoisen päätöksen puuttuessa saattaa asiaa oikaisuvaatimuksena tutkittavaksi, hänen oikeusturvansa ei ollut toteutunut säännösten edellyttämällä tavalla. Kantelijan saatua tietää päätöksestä ja lähetettyään asiasta sähköpostia hänen sähköpostinsa oli käsitelty oikaisuvaatimuksena päätökseen. Asian käsittely oikaisuvaatimuksena on joka tapauksessa viivästynyt päätöksen tiedoksiannon laiminlyönnin vuoksi.

Kantelussa esitettyjen muiden seikkojen perusteella ei ole ilmennyt aihetta epäillä kaupungin lastensuojelun lainvastaista tai velvollisuuksien vastaista menettelyä. Saadussa selvityksessä on selostettu oikaisuvaatimuksen käsittelyä yksilöasiainjaostossa ja todettu, että asiat jaostossa esittelee ja päätösesitykset laatii palvelupäällikkö. Selvityksessä selostettujen seikkojen vuoksi kantelijan tyttären asiassa ei ollut saatu laadituksi asiakassuunnitelmaa, jossa olisi suunniteltu avohuollon palvelujen tarvetta ja niiden järjestämistä. Lapsen olosuhteet olivat sittemmin muuttuneet niin, ettei hänellä ollut enää lastensuojelun asiakkuuden tarvetta. Selvityksen mukaan lapsen tukiasumista oli selvitetty ja hänelle oli suunniteltu ammatillista tukihenkilöä. Kantelijalle oli kerrottu Kelan maksamista etuuksista ja hänelle oli todettu, että huoltajat ovat vastuussa alaikäisen lapsensa elatuksesta.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän kaupungin lastensuojelun huomiota kirjallisen muutoksenhakukelpoisen päätöksen antamiseen ja tiedoksiantoon sosiaalihoitolain ja hallintolain mukaisesti.

Lähetän päätökseni kaupungin hyvinvointipalveluille tiedoksi ja edellä mainitussa tarkoituksessa kaupungin lastensuojelun tietoon toimitettavaksi.

Kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen